

Міністерство освіти і науки України

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

Факультет інформатики та обчислювальної техніки

Кафедра інформаційні системи та технологій

Лабораторна робота № 4

із дисципліни «Технології розроблення програмного забезпечення»

Тема: «Вступ до паттернів проектування»

Виконав

Студент групи IA-31:

Трегуб К. В.

Перевірив:

Мягкий М. Ю.

Київ 2025

Зміст

1. Мета:	3
2. Теоретичні відомості:.....	3
3. Хід роботи:.....	3
4. Висновок	11
5. Контрольні питання:	11

1. Мета:

Вивчити структуру шаблонів «Singleton», «Iterator», «Proxy», «State», «Strategy» та навчитися застосовувати їх в реалізації програмної системи.

2. Теоретичні відомості:

Singleton: Забезпечує єдиний екземпляр класу з глобальним доступом.

Використовується для унікальних ресурсів (наприклад, конфігураційні файли), але вважається антипатерном через глобальний стан.

Iterator: Дозволяє послідовний доступ до елементів колекції без розкриття її внутрішньої структури. Підтримує різні методи обходу (наприклад, у глибину, випадково).

Proxy: Діє як замінник або заглушка для іншого об'єкта, додаючи функціонал (наприклад, ледаче завантаження, контроль доступу). Зменшує кількість запитів до зовнішніх сервісів (наприклад, оптимізація DocuSign).

State: Дозволяє змінювати поведінку об'єкта залежно від його стану (наприклад, типи карток або режими системи). Використовує окремі класи для кожного стану.

Strategy: Уможливлює заміну алгоритмів поведінки об'єкта (наприклад, методи сортування чи маршрути). Відокремлює логіку алгоритмів від контексту для гнучкості.

3. Хід роботи:

Тема :

Beauty salon booking system (state, strategy, singleton, proxy, builder, client-server)

Додаток повинен служити сервером для системи бронювання в салоні краси з можливістю створення, підтвердження, оплати та завершення записів у потоковому режимі; вести облік статусів бронювання (Pending → Confirmed → Paid → Completed); дозволяти клієнтам обирати майстра, послугу та час; підтримувати гнучкі знижки (стратегії оплати) та безпечний доступ до даних через прокси; забезпечувати єдину точку доступу до конфігурації (singleton) та зручне створення складних об'єктів бронювання (builder).

- 1) Ознайомитись з короткими теоретичними відомостями.
- 2) Реалізувати частину функціоналу робочої програми у вигляді класів та їхньої взаємодії для досягнення конкретних функціональних можливостей.
- 3) Реалізувати один з розглянутих шаблонів за обраною темою.
- 4) Реалізувати не менше 3-х класів відповідно до обраної теми.
- 5) Підготувати звіт щодо виконання лабораторної роботи. Поданий звіт повинен містити: діаграму класів, яка представляє використання шаблону в реалізації системи, навести фрагменти коду по реалізації цього шаблону.

Патерн State використано, бо статус бронювання (PENDING, PAID, COMPLETED) повністю змінює поведінку об'єкта Booking. Без State — це були б if/else у кожному методі, дублювання коду та складне тестування. State виносить логіку кожного стану в окремий клас, робить код чистим, розширюваним і відповідальним за один стан. Ініціалізація через ApplicationContext + @PostLoad забезпечує синхронізацію з БД. Результат — гнучка, підтримувальна система.

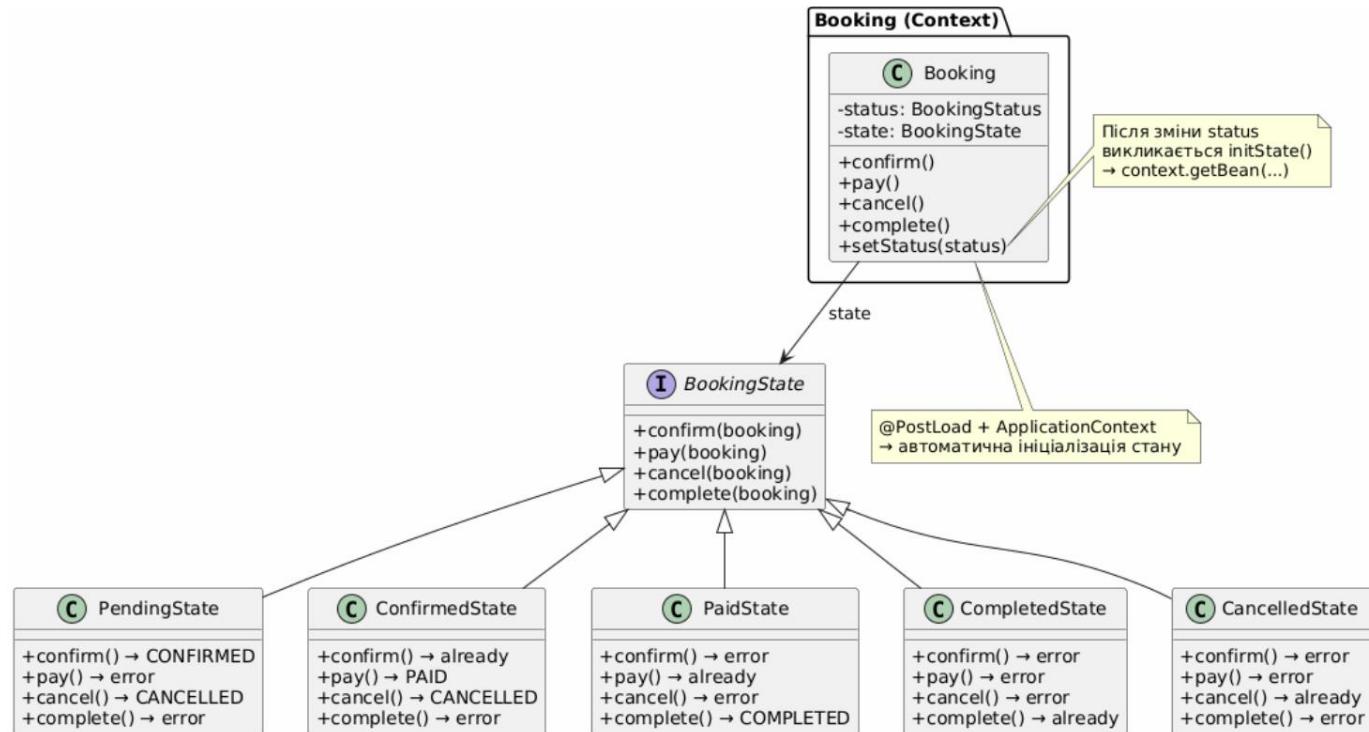

Рисунок 1 - Структура патерну State

Booking — це контекст, який зберігає поточний статус бронювання (`status`) та посилання на об'єкт стану (`state`). Він делегує всі дії (`confirm()`, `pay()` тощо) поточному стану.

BookingState — це інтерфейс, який описує методи переходів між станами. Він задає контракт для всіх станів.

PendingState, **ConfirmedState**, **PaidState**, **CompletedState**, **CancelledState** — це конкретні стани. Кожен знає, які дії дозволені, а які — ні (кидають `IllegalStateException`).

При зміні `status` (наприклад, `setStatus(CONFIRMED)`) викликається `initState()`, який через `ApplicationContext` отримує відповідний бін стану (`context.getBean(ConfirmedState.class)`).

В результаті логіка переходів винесена з `if/else` у `Booking` у окремі класи станів. Це і є суть State — об'єкт змінює поведінку залежно від внутрішнього стану, а код залишається чистим і розширюваним.

```

private void initState() {
    if (status == null) status = BookingStatus.PENDING;
    if (context == null) return;

    this.state = switch (status) {
        case PENDING -> context.getBean(PendingState.class);
        case CONFIRMED -> context.getBean(ConfirmedState.class);
        case PAID -> context.getBean(PaidState.class);
        case COMPLETED -> context.getBean(CompletedState.class);
        case CANCELLED -> context.getBean(CancelledState.class);
    };
}

public void confirm() { if (state != null) state.confirm(this); }
public void pay() { if (state != null) state.pay(this); }
public void cancel() { if (state != null) state.cancel(this); }
public void complete() { if (state != null) state.complete(this); }

public Booking() {
    this.status = BookingStatus.PENDING;
}
@.Autowired
public void setApplicationContext(ApplicationContext context) {
    this.context = context;
    initState();
}

private double totalPrice;

@OneToOne(mappedBy = "booking", cascade = CascadeType.ALL, orphanRemoval = true)
private Payment payment;

@PostLoad
private void postLoad() {
    initState();
}

```

Рисунок 2 – Ключові елементи Booking.java

```
package com.beautysalon.booking.state;

import com.beautysalon.booking.entity.Booking;
import com.beautysalon.booking.entity.BookingStatus;
import org.springframework.stereotype.Service;

@Service
public class PaidState implements BookingState {

    @Override
    public void confirm(Booking booking) {
        throw new IllegalStateException(s: "Вже підтверджено");
    }

    @Override
    public void pay(Booking booking) {
        throw new IllegalStateException(s: "Вже оплачено");
    }

    @Override
    public void cancel(Booking booking) {
        booking.setStatus(BookingStatus.CANCELLED);
        booking.setState(new CancelledState());
    }

    @Override
    public void complete(Booking booking) {
        booking.setStatus(BookingStatus.COMPLETED);
        booking.setState(new CompletedState());
    }
}
```

Рисунок 3 – PaidState.java

```
package com.beautysalon.booking.state;

import com.beautysalon.booking.entity.Booking;
import com.beautysalon.booking.entity.BookingStatus;
import org.springframework.stereotype.Service;

@Service
public class ConfirmedState implements BookingState {
    @Override

    public void pay(Booking booking) {
        booking.setStatus(BookingStatus.PAID);
        booking.setState(new PaidState());
    }

    @Override
    public void cancel(Booking booking) {
        booking.setStatus(BookingStatus.CANCELLED);
        booking.setState(new CancelledState());
    }

    @Override
    public void confirm(Booking booking) { /* вже підтверджено */ }
    @Override
    public void complete(Booking booking) { /* не оплачено */ }
}
```

Рисунок 4 – ConfirmedState.java

```
package com.beautysalon.booking.state;

import com.beautysalon.booking.entity.Booking;
import com.beautysalon.booking.entity.BookingStatus;
import org.springframework.stereotype.Service;

@Service
public class PendingState implements BookingState {

    @Override
    public void confirm(Booking booking) {
        booking.setStatus(BookingStatus.CONFIRMED);
        booking.setState(new ConfirmedState());
    }

    @Override
    public void pay(Booking booking) {
        throw new IllegalStateException(s: "Неможливо оплатити без підтвердження");
    }

    @Override
    public void cancel(Booking booking) {
        booking.setStatus(BookingStatus.CANCELLED);
        booking.setState(new CancelledState());
    }

    @Override
    public void complete(Booking booking) {
        throw new IllegalStateException(s: "Неможливо завершити без оплати");
    }
}
```

Рисунок 5 – PendingState.java

```
package com.beautysalon.booking.state;

import com.beautysalon.booking.entity.Booking;
import org.springframework.stereotype.Service;

@Service
public class CancelledState implements BookingState {
    @Override
    public void confirm(Booking booking) {
        throw new IllegalStateException(s: "Бронювання скасовано");
    }

    @Override
    public void pay(Booking booking) {
        throw new IllegalStateException(s: "Бронювання скасовано");
    }

    @Override
    public void cancel(Booking booking) {
    }

    @Override
    public void complete(Booking booking) {
        throw new IllegalStateException(s: "Бронювання скасовано");
    }
}
```

Рисунок 6 – CancelledState.java

```

package com.beautysalon.booking.state;

import com.beautysalon.booking.entity.Booking;
import org.springframework.stereotype.Service;
@Service
public class CompletedState implements BookingState {
    @Override
    public void complete(Booking booking) { /* вже завершено */ }
    @Override
    public void confirm(Booking booking) { throw new IllegalStateException(s: "Завершено"); }
    @Override
    public void pay(Booking booking) { throw new IllegalStateException(s: "Завершено"); }
    @Override
    public void cancel(Booking booking) { throw new IllegalStateException(s: "Завершено"); }
}

```

Рисунок 7 – CompletedState.java

```

package com.beautysalon.booking;
import com.beautysalon.booking.entity.Booking;
import com.beautysalon.booking.entity.BookingStatus;
import org.junit.jupiter.api.Test;
import org.springframework.beans.factory.annotation.Autowired;
import org.springframework.boot.test.context.SpringBootTest;
import static org.junit.jupiter.api.Assertions.*;

@SpringBootTest
class BookingApplicationTests {

    @Autowired
    private Booking booking;

    @Test
    void testStatePattern() {
        assertEquals(BookingStatus.PENDING, booking.getStatus());
        System.out.println("1. Початок: " + booking.getStatus());

        booking.confirm();
        assertEquals(BookingStatus.CONFIRMED, booking.getStatus());
        System.out.println("2. Після confirm(): " + booking.getStatus());

        booking.pay();
        assertEquals(BookingStatus.PAID, booking.getStatus());
        System.out.println("3. Після pay(): " + booking.getStatus());

        booking.complete();
        assertEquals(BookingStatus.COMPLETED, booking.getStatus());
        System.out.println("4. Після complete(): " + booking.getStatus());

        IllegalStateException exception = assertThrows(
            IllegalStateException.class,
            booking::cancel
        );
        System.out.println("5. Спроба cancel(): " + exception.getMessage());
    }
}

```

Рисунок 8 – Тест BookingApplicationTests.java

1. Початок: PENDING
2. П?сля confirm(): CONFIRMED
3. П?сля pay(): PAID
4. П?сля complete(): COMPLETED
5. Спроба cancel(): Завершено

Рисунок 9 – Результат виконання

4. Висновок

У ході виконання лабораторної роботи було розглянуто базові шаблони проєктування, зокрема State, Strategy, Singleton, Proxy та Builder. На прикладі веб-застосунку «Beauty Salon Booking System» реалізовано шаблон State для управління життєвим циклом бронювання. Логіка переходів між станами (Pending → Confirmed → Paid → Completed) винесена в окремі класи (PendingState, PaidState тощо), що дозволило усунути if/else у класі Booking, зробити код чистим і розширюваним. Ініціалізація стану через ApplicationContext та @PostLoad забезпечує синхронізацію з базою даних. Це підтверджує ефективність патернів проєктування як інструменту для створення гнучкої, підтримувальної та масштабованої архітектури, готової до додавання нових станів і бізнес-правил.

5. Контрольні питання:

1. Що таке шаблон проєктування?

Шаблон проєктування — це універсальне рішення для типових проблем у розробці ПЗ, яке описує структуру та взаємодію об'єктів.

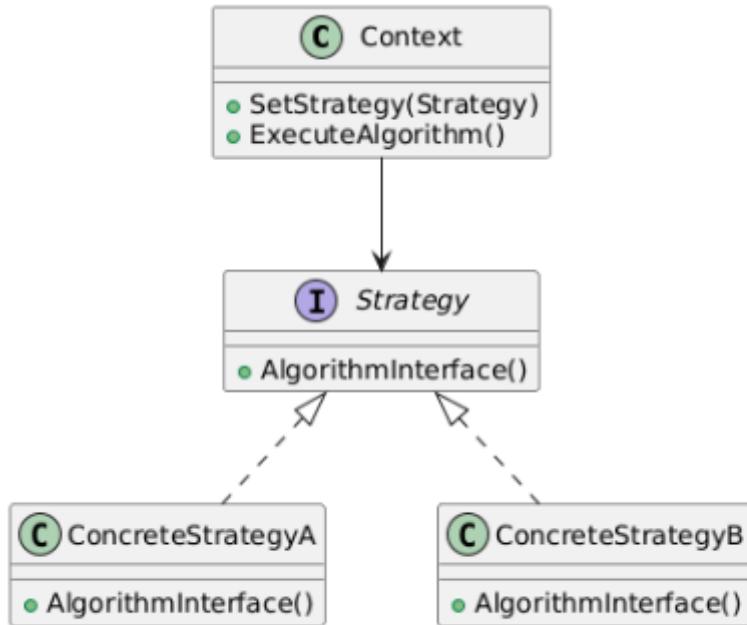
2. Навіщо використовувати шаблони проєктування?

- Спрощують розробку.
- Покращують читабельність і масштабування коду.
- Допомагають уникнути помилок.
- Забезпечують гнучкість і повторне використання.

3. Яке призначення шаблону «Стратегія»?

Шаблон Стратегія дозволяє динамічно вибирати алгоритми, інкапсулюючи їх у взаємозамінні класи, щоб уникнути умовних конструкцій.

6. Нарисуйте структуру шаблону «Стратегія».

5. Які класи входять в шаблон «Стратегія», та яка між ними взаємодія?

Класи:

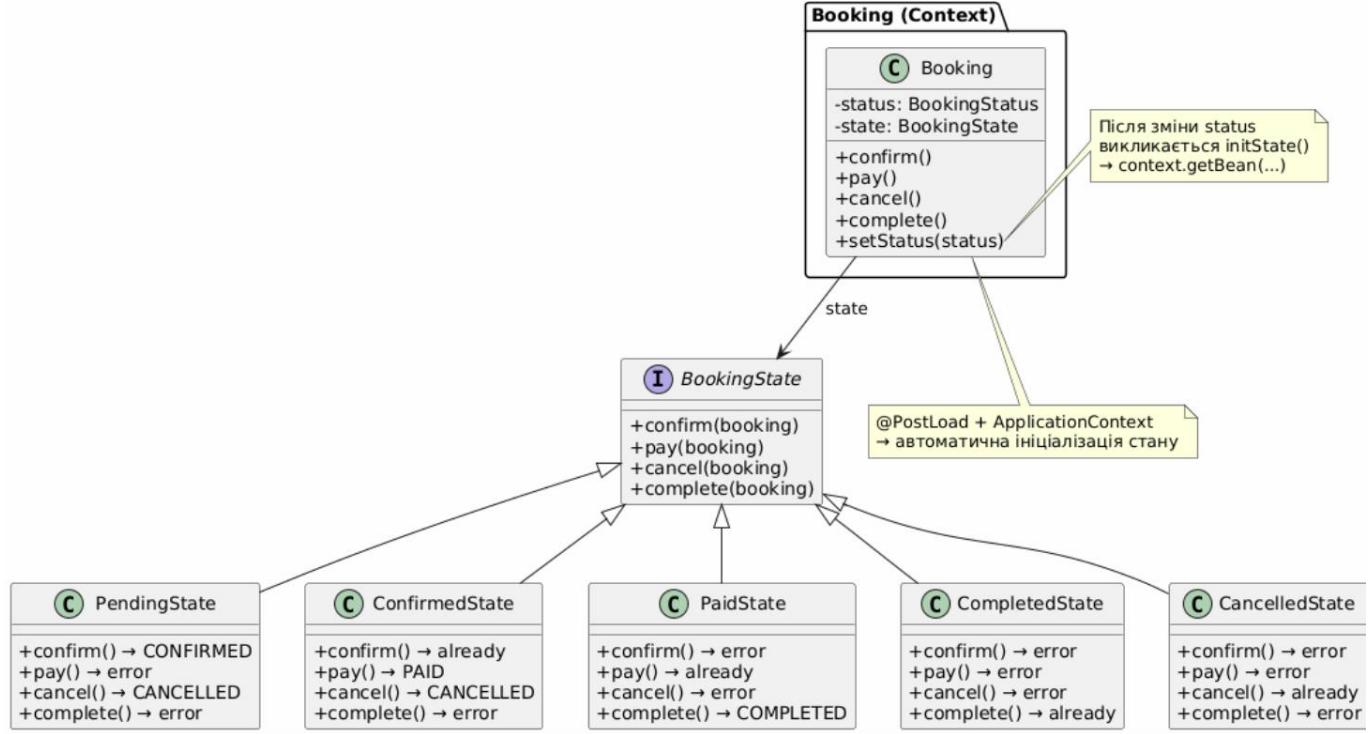
- Strategy: Інтерфейс із методом algorithm().
- ConcreteStrategy: Реалізації алгоритмів.
- Context: Використовує Strategy через setStrategy() і викликає algorithm().

Взаємодія: Контекст делегує виконання алгоритму об'єкту Strategy, який клієнт встановлює динамічно.

6. Яке призначення шаблону «Стан»?

Шаблон «Стан» дозволяє об'єкту змінювати поведінку залежно від стану, інкапсулюючи стани в окремі класи.

7. Нарисуйте структуру шаблону «Стан».

8. Які класи входять в шаблон «Стан», та яка між ними взаємодія?

Класи:

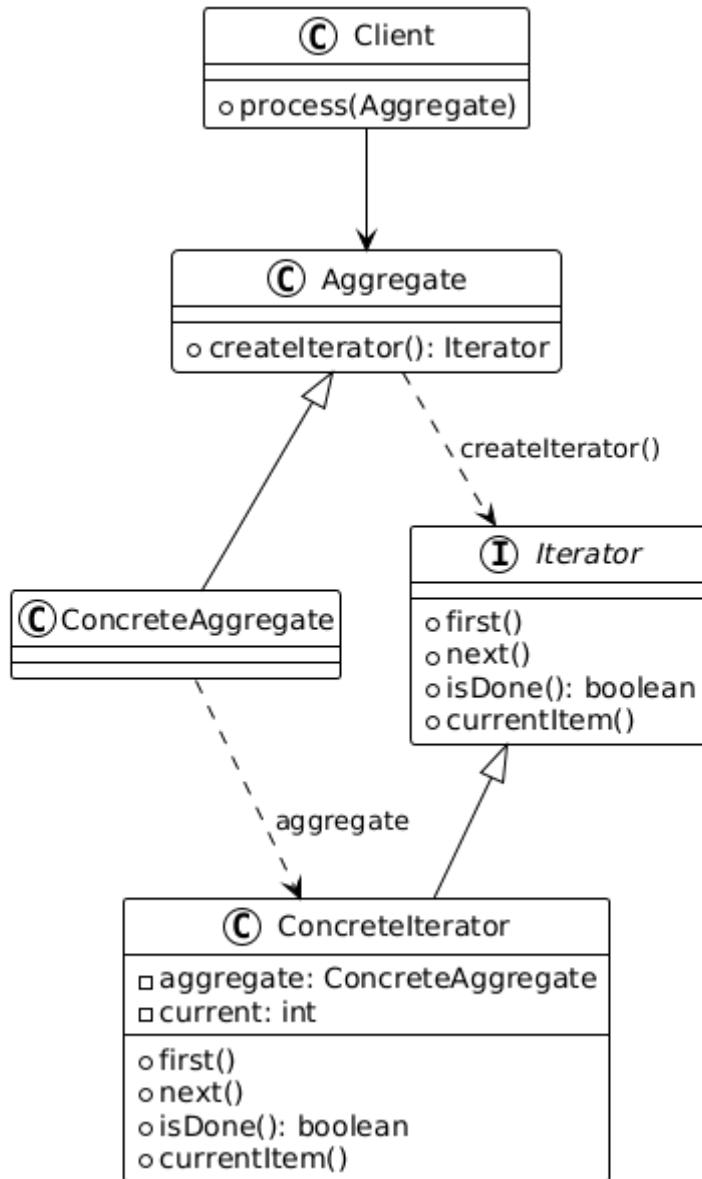
- State: Інтерфейс із методом `handle()`.
- ConcreteState: Реалізації поведінки для стану.
- Context: Зберігає стан, делегує виконання `handle()`.

Взаємодія: Контекст викликає `handle()` поточного стану, який може змінити стан через `setState()`.

9. Яке призначення шаблону «Ітератор»?

Шаблон «Ітератор» забезпечує послідовний доступ до елементів колекції, приховуючи її внутрішню структуру.

10. Нарисуйте структуру шаблону «Ітератор».

11. Які класи входять в шаблон «Ітератор», та яка між ними взаємодія?

Класи:

- Iterator: Інтерфейс із методами next(), hasNext().
- ConcreterIterator: Реалізація обходу.
- Aggregate: Інтерфейс із createIterator().
- ConcreteAggregate: Створює ConcreterIterator.

Взаємодія: Клієнт отримує ітератор через createIterator() і використовує його для обходу колекції.

12. В чому полягає ідея шаблона «Одинак»?

Шаблон «Одинак» забезпечує єдиний екземпляр класу з глобальним доступом до нього.

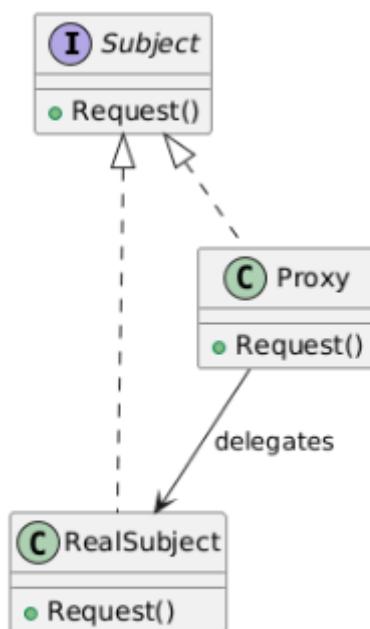
13. Чому шаблон «Однак» вважають «анти-шаблоном»?

Бо він порушує принципи ООП: ускладнює тестування, створює приховані залежності та глобальний стан

14. Яке призначення шаблону «Проксі»?

Шаблон «Проксі» контролює доступ до об'єкта, додаючи функціонал, як-от ледарська ініціалізація чи перевірка прав.

15. Нарисуйте структуру шаблону «Проксі».

16. Які класи входять в шаблон «Проксі», та яка між ними взаємодія?

Класи:

- **Subject**: Інтерфейс із методом `request()`.
- **RealSubject**: Виконує основну роботу.
- **Proxy**: Контролює доступ до **RealSubject**.

Взаємодія: Клієнт викликає `request()` через **Proxy**, який делегує виклик до **RealSubject** або додає логіку.